Code No. 5561

Roll No. ....

SET : A

D. El. Ed. 2nd Year Exam., January – 2022
(Admn. Year 2019)

Pedagogy of Sanskrit Language

संस्कृत भाषा का शिक्षाशास्त्र

(Course Code : DE-211)

(Only for Re-appear Candidates)

[Evening Session]

Time : 2 Hours] *[Max. Marks : 35*

समय : 2 घण्टे] *[अधिकतम अंक : 35*

सामान्य निर्देश :

(i) कृपया जाँच कर लें कि इस प्रश्न-पत्र में मुद्रित पृष्ठ 8 तथा प्रश्न 6 हैं।

*(ii) प्रश्न-पत्र में दाहिने हाथ की ओर दिये गये **कोड नम्बर** तथा **सेट** को छात्र उत्तर-पुस्तिका के मुख्य-पृष्ठ पर लिखें।*

(iii) कृपया प्रश्न का उत्तर लिखना शुरू करने से पहले, प्रश्न का क्रमांक अवश्य लिखें।

(iv) उत्तर-पुस्तिका के बीच में खाली पन्ना/पन्ने न छोड़ें।

(v) उत्तर-पुस्तिका के अतिरिक्त कोई अन्य शीट नहीं मिलेगी। अतः आवश्यकतानुसार ही लिखें और लिखा उत्तर न काटें।

(vi) परीक्षार्थी अपना रोल नं० प्रश्न-पत्र पर अवश्य लिखें।

(vii) कृपया प्रश्नों का उत्तर देने से पूर्व सुनिश्चित कर लें कि प्रश्न-पत्र पूर्ण व सही है, ***परीक्षा के उपरान्त इस सम्बन्ध में कोई दावा स्वीकार नहीं किया जायेगा।***

सामान्य निर्देशाः –

(क) ***सर्वे*** *प्रश्नाः* ***अनिवार्याः*** *सन्ति।*

(ख) लेखः सुस्पष्टः सुवाच्यः च भवेत्।

(ग) प्रश्नानाम् उत्तराणि संस्कृतभाषायाम् देयानि।

(घ) प्रश्नानाम् संख्या अवश्यमेव लेखनीया।

भाग - क

1. अधोलिखितेषु प्रश्नेषु कयोरपि ***द्वयोः*** प्रश्नयोः व्याख्या कार्या –2 × 3 = 6

(क) 1956 तमे वर्षे गठितेन संस्कृतायोगेन संस्कृतभाषायाः संवर्धनाय याः अपि संस्तुतयः प्रदत्ताः तासां संक्षिप्तरूपेण वर्णनं कुरुत।

(ख) काव्यस्य स्वरूपवर्णनं कुर्वन् अस्य शिक्षणस्य महत्त्वम् उद्देश्यञ्च स्पष्टयत।

(ग) अनुवादशिक्षणेन कोऽभिप्रायः। अस्य महत्त्वं प्रतिपादयत।

2. व्याकरणशिक्षणस्य सोपानानां व्याख्या कार्या। 3

अथवा

छन्दसः परिभाषां लिखन् अस्य भेदानां सोदाहरणं वर्णनं कुरुत।

3. शलाकापरीक्षायाः उद्देश्यानां, गुणानां, दोषाणाञ्च व्याख्या कार्या। 3

अथवा

शिक्षकमूल्यांकनस्य महत्त्वं प्रतिपादयत।

4. व्याख्याकौशलेन कोऽभिप्रायः ? अस्य घटकानां वर्णनं कुरुत। 3

अथवा

श्यामपट्टकौशलस्य अभिप्रायं लिखित्वा अस्य घटकानां वर्णनं कुरुत।

5. संस्कृतव्याकरणस्य महत्त्वं प्रतिपादयन् अस्य विशेषताः लिखत। 5

अथवा

समासस्य परिभाषां लिखन् अस्य भेदानां वर्णनं सोदाहरणं कुरुत।

भाग - ख

6. वस्तुनिष्ठप्रश्नानाम् उत्तराणि देयानि – $15 \times 1 = 15$

(क) 1956 तमे वर्षे गठितस्य संस्कृतायोगस्य प्रथमोऽध्यक्षः आसीत् –

(i) डॉ० सुमतिकुमार चटर्जी

(ii) डॉ० सुनीतिकुमार चटर्जी

(iii) डॉ० अरुणकुमार बनर्जी

(iv) डॉ० विश्वबन्धु शास्त्री

(ख) 'वाक्यं रसात्मकं काव्यम्' काव्यस्य लक्षणमिदं केन प्रदत्तम् ?

(i) मम्मटेन (ii) दण्डिना

(iii) विश्वनाथेन (iv) आनन्दवर्धनेन

(ग) 'गद्यं कवीनां निकषं वदन्ति' पंक्तिरियं कस्मात् सम्बद्धास्ति ?

(i) गद्यात् (ii) पद्यात्

(iii) चम्पूकाव्यात् (iv) कस्मादपि न

(घ) *काव्यशास्त्रविनोदेन कालो गच्छति धीमताम्।*

व्यसनेन तु मूर्खाणाम्, निद्रया कलहेन वा।।

श्लोकं पठित्वा लिखत – 'धीमतां कालः कथं गच्छति' ?

(i) निद्रया (ii) कलहेन

(iii) काव्यशास्त्रविनोदेन (iv) व्यसनेन

(ङ) संस्कृतभाषायाम् उपसर्गाः सन्तिः –

(i) 24 (ii) 11

(iii) 22 (iv) 21

(च) 'भूतबलिः' इत्यस्मिन् समस्तपदे कः समासः ?

(i) बहुव्रीहिः (ii) तत्पुरुषः

(iii) अव्ययीभावः (iv) द्वन्द्वः

(छ) आदर्शप्रश्नपत्रस्य गुणेषु सम्मिलितोऽस्ति –

(i) प्रश्नपत्रस्य विश्वसनीयता

(ii) प्रश्नपत्रस्य व्यापकता

(iii) प्रश्नपत्रस्य व्यावहारिकता

(iv) उपर्युक्ताः सर्वे

(ज) आदर्शप्रश्नपत्रस्य रूपरेखायां सम्मिलितोऽस्ति –

(i) उद्देश्यम् (ii) बोधक्षमता

(iii) ज्ञानम् (iv) उपर्युक्ताः सर्वे

(झ) शास्त्रार्थविधिः सम्बद्धोऽस्ति –

(i) प्राचीनमूल्यांकनविधेः

(ii) वर्तमानमूल्यांकनविधेः

(iii) प्रश्नपत्रनिर्माणविधेः

(iv) कस्मादपि न

(ञ) मूल्यांकननिर्देशाः आवश्यकाः सन्ति –

(i) प्रश्नपत्रनिर्मातृभ्यः (ii) विद्यार्थिभ्यः

(iii) परीक्षकेभ्यः (iv) केभ्योऽपि न

(ट) लिखितपरीक्षातः सम्बद्धाः ***नैव*** सन्ति –

(i) वस्तुप्रश्नाः

(ii) मौखिकप्रश्नाः

(iii) लघूत्तरात्मकप्रश्नाः

(iv) निबन्धात्मकप्रश्नाः

(ठ)

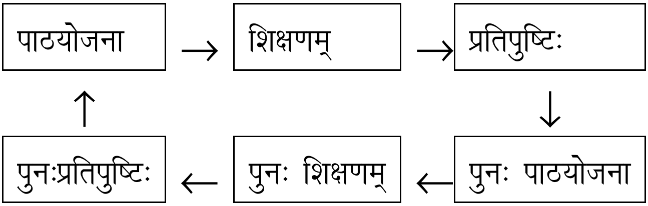

उपर्युक्तं चक्रं केन सम्बद्धमस्ति ?

(i) प्रश्नपत्रनिर्माणेन

(ii) सूक्ष्मशिक्षणचक्रेण

(iii) पाठयोजनया

(iv) केनापि न

(ड) पाठयोजनायाः सोपानमस्ति –

(i) उद्देश्यम्   (ii) पूर्वज्ञानम्

(iii) प्रस्तुतीकरणम्   (iv) उपर्युक्ताः सर्वे

(ढ) कारकस्य केन सह अन्वयो भवति ?

(i) धातुना सह

(ii) प्रातिपदिकेन सह

(iii) उपसर्गेण सह

(iv) क्रियया सह

(ण) पाठयोजनायाः प्रकाराः कति ?

(i) द्वौ (ii) त्रयः

(iii) चत्वारः (iv) पञ्चः